

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/93/2021
Identifikačné číslo spisu: 7716204256
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7716204256.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne DOBREX s.r.o., so sídlom v Michalovciach, Kpt. Nálepku 20, IČO: 17 077 524, zastúpenej JUDr. Jánom Husárom, advokátom so sídlom v Košiciach, Alžbetina 3, proti žalovanému Mestu Michalovce, so sídlom v Michalovciach, Námestie osloboditeľov 30, IČO: 00 325 490, o zaplatenie 127.815,65 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 12C/48/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. februára 2020 sp. zn. 11Co/174/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 29. októbra 2018 č. k. 12C/48/2016-242 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 85.295,27 € s bližšie určenými úrokmi z omeškania (výrok I), konanie v časti o zaplatenie sumy 30.708,18 € a o zaplatenie bližšie určených úrokov z omeškania zastavil (výrok II), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok III) a napokon rozhodol o trovách konania tak, že žalobcovi priznal nárok na ich náhradu v rozsahu 18% (výrok IV).

1.1. Skutkovým základom uplatneného nároku bolo v podstatnom tvrdenie žalobkyne, že JUDr. K. S. je výlučným vlastníkom bližšie označených pozemkov, na ktorých je situované cestné teleso, využívané verejnosťou ako miestna komunikácia na uliciach U. a C. v I. (ďalej tiež len „cesta“ alebo „komunikácia“). Žalobkyňa argumentovala, že užívaním uvedených pozemkov na zabezpečenie samosprávnych úloh a funkcií mesta v čase od 1. januára 2012 do 16. júna 2015 (ďalej tiež len „rozhodné obdobie“), bez súhlasu vlastníka pozemkov, bez existencie právneho dôvodu pozemky užívať a bez poskytnutia zodpovedajúceho protiplnenia, sa žalovaný na úkor JUDr. K. S. bezdôvodne obohatil. Žalobkyňa nadobudla pohľadávku JUDr. K. S. v priebehu konania na základe zmluvy o postúpení pohľadávky. Obdobne sa podľa argumentácie žalobkyne žalovaný na jej úkor bezdôvodne obohatil tým, že pozemky evidované v katastri nehnuteľností na LV č. XXXX a č. XXXX boli v rozhodnom období využívané vo výmere presahujúcej veľkosť jeho (žalovaného) spoluvlastníckeho podielu na týchto

nehnutelnostiach.

1.2. Z takto uplatneného nároku vzala žalobkyňa žalobu späť v časti o zaplatenie sumy 30.708,18 € a o zaplatenie bližšie určených úrokov z omeškania. V späťvzatej časti súd prvej inštancie konanie zastavil s odkazom na ustanovenie § 145 ods. 2 CSP.

1.3. Vo vzťahu k ostávajúcej časti predmetu konania prvostupňový súd uviedol, že žalovaný nie je vlastníkom tohto cestného telesa, pričom po zániku subjektu, ktorý túto cestu ako účelovú komunikáciu zhotovil (Východoslovenské zemplínske strojárne), pripadlo vlastnícke právo k nej zrejme štátu. Súd prvej inštancie skutkovo tiež ustálil, že cestná komunikácia na pozemkoch slúži na dopravu zamestnancov, tovaru, materiálu, ale i miestnej doprave; je teda využívaná na uspokojovanie verejných záujmov žalovaného. Vo vzťahu k spornej výške náhradovej povinnosti prvostupňový súd vyšiel z objektivizovanej výmery pozemkov (vo vzťahu k pozemkom evidovaným v kat. nehn. na LV č. XXXX a č. XXXX v rozsahu 1/2) a z obvyklej ceny nájmu, ktorú po korekcii koeficientu všeobecnej situácie pri výpočte koeficientu polohovej diferenciacie a koeficientu obchodnej a priemyselnej polohy, použitých v znaleckom posudku Ing. I. Q., ustálil na hodnotu 2,83 € za 1m² ročne.

1.4. Právne vec posúdil podľa § 451 a § 456 OZ ako záväzkový vzťah zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, z ktorého vyvodil právnu povinnosť žalovaného vydať žalobkyni peňažnú náhradu za obohatenie, získané užívaním jej pozemku bez právneho dôvodu, vo výške zodpovedajúcej obvyklému nájomnému za užívanie obdobných nehnuteľností v danom mieste a čase. Podľa názoru prvostupňového súdu sa na úkor žalobkyne obohatil práve žalovaný na podklade úvahy, že podľa zák. č. 369/1990 Zb. o Obecnom zriadení, obec pri výkone samosprávy tiež usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, zabezpečuje udržiavanie čistoty v obci, obstaráva, schvaľuje územnoplánovacia dokumentácia obce a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce, vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov obce a rozvoja obce. Súhrn týchto úloh koncepčne pojatých i do územného plánu mesta, podľa názoru prvoinštančného súdu odôvodňuje záver, že posudzovaná komunikácia pomáha plniť úlohy mesta a má pre mesto strategický význam.

1.5. Na poklade záveru, že pasívna vecná legitímácia vo vzťahu k uplatnenému nároku svedčí žalovanému a po posúdení ním vznesenej námietky premlčania ako nedôvodnej, preto, že pri jej uplatnení žalovaný vychádzal z iného spôsobu právnej kvalifikácie uplatneného nároku (žalovaný ho za predpokladu preukázania jeho vlastníckeho práva k ceste kvalifikoval ako nárok z vecného bremena zriadeného zák. č. 66/2009 Z. z., pozn.) prvostupňový súd vyhovel žalobe čo do istiny a príslušenstva vo výške uvedenej vo výroku rozhodnutia.

1.6. Rozhodnutie o trovách konania prvostupňový súd odôvodnil s poukazom na ust. § 255 ods. 2 a § 256 ods. 1 CSP čiastočným procesným úspechom oboch strán v spore a zodpovednosťou žalobkyne za trovy zastavenej časti konania, pomer ktorých podľa jeho záveru zakladá nárok žalobkyne na náhradu 18% trov konania.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oboch sporových strán rozsudkom z 12. februára 2020 sp. zn. 11Co/174/2019 prvostupňový rozsudok potvrdil v napadnutom zamietavom výroku, zmenil ho v napadnutom vyhovujúcom výroku tak, že žalobu v časti o zaplatenie sumy 85.295,27 € s bližšie určenými úrokmi zamietol a žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že žalovaný svojimi odvolacími námietkami učinil predmetom odvolacieho prieskumu (tiež) správnosť spôsobu právneho posúdenia otázky jeho pasívnej vecnej legitímácie. Súd prvej inštancie na túto, žalovaným už v priebehu prvoinštančného konania nastolenú esenciálnu otázku, odpovedal v jeho neprospech, a to vo svojej podstate s vysvetlením, že jeho zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie v danom prípade založila skutočnosť faktického užívania pozemkov obyvateľmi žalovaného v rámci plnenia úloh a funkcií samosprávy. Vlastnícke právo k cestnej komunikácii, prostredníctvom ktorej sa toto užívanie prakticky realizovalo, tak nevyhnutne bolo v úvahách prvoinštančného súdu pre posúdenie subjektu, ktorý sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil, bezvýznamnou kategóriou, i keď to takto explicitne v odôvodnení nevyjadril. Odvolací súd s touto myšlienkovou konštrukciou prvoinštančného súdu, ktorá bola pri formovaní jeho záveru o dôvodnosti základu uplatneného nároku nepochybne kľúčovou, zásadne nesúhlasil.

2.2. Po citovaní ustanovení § 488, § 489, § 451 a § 456 OZ uviedol, že povinnosť vydať bezdôvodné

obohatenie postihuje subjekt, ktorý ho získal. V prípadoch, keď k vzniku bezdôvodného obohatenia dochádza neoprávneným užívaním bude týmto subjektom užívateľ príslušnej hodnoty. Jeho identifikácia je v praxi problematická vtedy, keď k cudzej hodnote má právny či faktický vzťah hneď niekoľko osôb. O takúto situáciu pôjde aj tam, kde neoprávnené užívanie pozemku spočíva v umiestnení neoprávnenej stavby na ňom, pokiaľ užívateľ stavby nie je osoba totožná s jej vlastníkom. V ďalšom poukázal na českú právnu doktrínu a (tiež) na rozhodnutie dovolacieho súdu zo 17. júna 2019 sp. zn. 8Cdo/186/2018, že v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom, sa bezdôvodne obohacuje vlastník stavby na cudzom pozemku, kedy k jeho obohateniu dochádza už z titulu vlastníckeho práva, ktoré zakladá jeho oprávnenie užívať stavbu. Najvyšší súd SR v tomto rozhodnutí výslovne odmietol názor, že pasívne vecne legitimovaným na vydanie bezdôvodného obohatenia je vždy ten subjekt, ktorý skutočne pozemok užíval a v nadväzujúcej argumentácii akcentoval, že pod užívaním pozemku na ktorom je umiestnená stavba vo vlastníctve inej osoby než vlastníka pozemku, je treba rozumieť už umiestnenie stavby na cudzom pozemku, bez ohľadu na spôsob jej užívania. Podľa jeho vysvetlenia totiž už umiestnenie stavby bráni vlastníkovi pozemku tento riadne užívať. "Povinnosť poskytovať náhradu vlastníkovi pozemku, na ktorom stojí stavba, sťažuje vlastníka stavby bez ohľadu na to, akým spôsobom realizuje svoje vlastnícke právo. Z rovnakých dôvodov nie je podstatné ani to, či, príp. komu prináša užívanie stavby zisk". Odvolací súd sa s uvedenými závermi právnej teórie i súdnej praxe v otázke pasívnej vecnej legitimácie v prípade užívania cudzieho pozemku bez právneho titulu umiestnením stavby na ňom stotožňuje. Bez výhrad totiž súhlasí s logickou premisou, na ktorej je tento názor vystavaný, a síce, že úžitková hodnota pozemku je vyčerpaná už zriadením stavby na pozemku a preto spôsob užívania stavby už na tejto hodnote nemá viac čo vlastníkovi pozemku ubrať.

2.3. Podľa nesporného tvrdenia žalobkyne je pozemok zastavaný cestou. V konaní nebola medzi stranami spornou ani skutočnosť a celkom správne z nej vyšiel vo svojich úvahách aj súd prvej inštancie, že táto cesta má z pohľadu zák. č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon), v znení neskorších zmien a doplnkov status účelovej komunikácie, vlastníkom ktorej môže byť v zmysle ust. § 3d ods. 4 uvedeného zákona prakticky akákoľvek osoba. To v spojení s už prezentovaným názorom predurčilo, že v tomto spore o vydanie bezdôvodného obohatenia bol pasívne vecne legitimovaným subjektom vlastník cestného telesa, bez ohľadu na to, či a akým spôsobom svoje vlastnícke právo k pozemnej komunikácii realizoval, nevynímajúc pritom, vzhľadom na už zmienené východiská, ani možnosť, že cestu fakticky nevyužíval vôbec, ale slúžila na uspokojovanie komunikačných potrieb širokej verejnosti. Ďalej odvolací súd uviedol, že v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo vlastníkovi stavby na úkor vlastníka stavbou zaťaženého pozemku, je pasívne vecne legitimovaný vždy vlastník stavby a nie jej užívateľ. Ak by sa preto aj teoreticky pripustila správnosť úvahy, že všeobecné užívanie komunikácie obyvateľmi mesta žalovaného prakticky predstavuje užívanie cesty samotným žalovaným, nič to nemení na tom, že len užívaním stavby cesty na pozemku žalobcu, bez toho aby bol zároveň jej vlastníkom, sa žalovaný na úkor žalobcu bezdôvodne obohatiť nemohol. Dovedením týchto úvah do dôsledkov odvolací súd uzavrel, že bez jednoznačného záveru o vlastníckom práve žalovaného k účelovej komunikácii na pozemku žalobkyne (jej predchodcu), súd prvej inštancie v okolnostiach prípadu nemohol vyvodiť jeho zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie. Žiada sa v tejto súvislosti doplniť, že pre posúdenie vecnej legitimácie subjektov, sú rozhodujúce skutkové okolnosti, z ktorých vyplýva hmotnoprávny vzťah strany k právu alebo k povinnosti. Na tieto okolnosti sa vzťahujú zákonom stanovené pravidlá pre uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany, včítane povinnosti tvrdenia (Čl. 8 a § 150 ods. 1 CSP) a dôkaznej iniciatívy (Čl. 8 a § 185 ods. 2 veta za bodkočiarkou CSP). Pokiaľ preto súd prvej inštancie dospel k záveru o nezistení skutočností odôvodňujúcich záver že vlastníkom cesty je žalovaný, ktorú okolnosť sporové strany ani netvrdili a neargumentovali ňou ani v odvolacom konaní, je tento jeho skutkový nálež v zrejmom rozpore so záverom o zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie práve žalovaného.

2.4. Absencia vecnej legitimácie žalovaného v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia sama o sebe i bez ďalšieho vylučovala dôvodnosť žaloby, a preto činila dokazovanie, hodnotenie dôkazov i právne posudzovanie veci z pohľadu splnenia ostatných predpokladov pre vznik zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie a výšky uplatneného nároku, nadbytočným. Z tohto hľadiska bolo nepodstatné, aké závery v ostatných parciálnych skutkových a právnych otázkach nastolených stranami urobil súd prvej inštancie,

pokiaľ nesmerovali k zisteniu a k posúdeniu tých rozhodujúcich skutočností a právnych súvislostí, z ktorých je možné vyvodiť záver o zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie práve žalovaného. Ako s takými sa odvolací súd nepovažoval za potrebné s týmito otázkami, nastolenými v odvolacom konaní oboma stranami, zaoberať, nakoľko nech by už odpoveď na ne bola akákoľvek, nič by to nezmenilo na tom, že pre záver o pasívnej vecnej legitímácie žalovaného niet skutkového základu. Odvolací súd v tejto súvislosti zdôraznil, že v zmysle ust. § 383 CSP bol viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie a poznamenal, že strany svojimi odvolacími námietkami nevytvorili procesný priestor pre prípadnú zmenu skutkových náleзов prvoinštančného súdu zopakovaním alebo doplnením dokazovania.

2.5. V neposlednom rade odvolací súd uviedol, že právoplatné rozhodnutia v obdobných veciach, na ktoré vo svojej odvolacej argumentácii odkazovala žalobkyňa, ťažiskovo spočívali na riešení otázky, či verejné užívanie komunikácie možno považovať za jej užívanie samotným žalovaným. Nezaoberali sa však už otázkou vecnej legitímácie žalovaného tiež z pohľadu toho, že vlastníkom cestnej komunikácie môže byť aj iná osoba než žalovaný a že v takomto prípade teoreticky vzaté prichádzajú do úvahy ako obohatení nie len užívateľ komunikácie ale aj jej vlastníci. Takto otázka pasívnej vecnej legitímácie nebola v zmienených konaniach s obdobným predmetom riešená, čo samo o sebe uberá tomuto argumentu žalobcu na dôraze.

2.6. Nakoľko úspešnému žalovanému v konaní pred súdom prvej inštancie ani odvolacom konaní trov nevznikli a ich vynaloženie nemožno ani rozumno predpokladať, odvolací súd rozhodol o trovách konania prvoinštančného i odvolacieho konania tak, že žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v ktorom žiadala, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP poukázala na

(i) nedostatok dôvodov a arbitrárnosť odvolacieho rozsudku, keď tento nerešpektoval stav právnej istoty - prejudiciálnu záväznosť právoplatných súdnych rozhodnutí (minimálne 4 rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu týkajúcich sa tých istých účastníkov konania a na rovnakom skutkovom základe, ako aj rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/52/2009 a ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 191/2018). Nesúhlasila s rozhodnutím dovolacieho súdu sp. zn. 8Cdo/186/2018, na ktoré poukázal odvolací súd, „ktoré nebolo... publikované a týka sa ešte stále živého sporu“,

(ii) skutočnosť, že odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko k podaniu žalobkyne, ktorou reagovala na výzvu odvolacieho súdu v zmysle § 382 CSP (použitie zákona č. 135/1961 Zb.) a

(iii) skutočnosť, že odvolací súd dospel k odlišnému skutkovému záveru, než prvostupňový súd bez toho, aby zopakoval dokazovanie.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP poukázala na neprávne právne posúdenie veci otázky res iudicata. V tomto ohľade poukázala na dovolacie rozhodnutie 5Obdo/44/2011. Ďalej uviedla, že „taktiež nie je zrejmé, prečo prinajmenšom odvolací súd nerozhodol o vydaní bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemku, parcel č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X, ktoré sa nachádzajú pod ul. C., ktorá je bezpochyby vo vlastníctve žalovaného.“

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol a na náhradu trov zaviazal žalobkyňu. V podstatnom poukázal na správne právne závery odvolacieho súdu.

5. Žalobkyňa i žalovaný vo svojich dovolaniach duplikách v podstate zotrvali na svojich doterajších vyjadreniach.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému

rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

13. Žalobkyňa v dovolaní namietala nedostatok dôvodov a arbitrárnosť odvolacieho rozsudku, keď tento nerešpektoval stav právnej istoty - prejudiciálnu záväznosť právoplatných súdnych rozhodnutí, že odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko k podaniu žalobkyne, ktorou reagovala na výzvu odvolacieho súdu v zmysle § 382 CSP a skutočnosť, že odvolací súd dospel k odlišnému skutkovému záveru, než prvostupňový súd bez toho, aby zopakoval dokazovanie (bod 3.1.).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017).

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené

zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

16. V zmysle stanoviska najvyššieho súdu publikovaného pod R 2/2016 nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. I keď CSP v súvislosti s úpravou dovolania a dovolacieho konania nepozná pojem „iná vada“ tak, ako ho uvádzali ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, je nepochybné, že k procesným vadám odlišným od väd zmätočnosti (k vadám označovaným predchádzajúcou právnou úpravou ako „iná vada“) môže v praxi všeobecných súdov dochádzať (a dochádza) aj v súčasnosti. Uvedené stanovisko je preto v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považované za naďalej aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). Podľa právneho názoru ústavného súdu je toto stanovisko súladné s úpravou obsiahnutou v CSP (I. ÚS 61/2019).

17. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne keď odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia má také nedostatky, že svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi dôsledkami predstavuje excés, ktorý možno charakterizovať ako „justičný omyl“ v zmysle judikatúry ESLP (pozri napr. Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu však nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľky, že nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom potom zhrnul podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty sporových strán, pričom jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom vyhovujúcom výroku je potrebné zmeniť a žalobu zamietnuť. Odvolací súd pri zhodnom skutkovom stave zistenom prvostupňovým súdom (predovšetkým, že vlastníctvo žalovaného k účelovej komunikácii nebolo preukázané) dospel k záveru o nedostatku pasívnej vecnej legitímácii žalovaného v spore, keďže v okolnostiach posudzovanej veci v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia bol pasívne vecne legitimovaný vlastník účelovej komunikácie a nie jej užívateľ; vychádzal pritom z názoru dovolacieho súdu, vysloveného vo veci sp. zn. 8Cdo/186/2018.

17.1. Rovnako tak primeraným spôsobom reagoval odvolací súd aj na žalobkyňou uvádzané rozhodnutia v obdobných veciach [pozri bod 3.1.(i)], ktoré sa podľa jeho názoru explicitne nezaoberali otázkou vecnej legitímácie žalovaného z pohľadu toho, že vlastníkom cestnej komunikácie v zmysle zákona č. 135/1961 Zb. môže byť aj iná osoba než žalovaný. Navyše uvedené štyri rozhodnutia nižších súdov (prvostupňového a odvolacieho) boli skoršieho dáta ako dovolacie rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/186/2018, z ktorého právnych záverov vychádzal odvolací súd. Aj podľa názoru dovolacieho súdu uvádzané rozhodnutia nemohli tvoriť prekážku rozsúdenej veci res iudicata vzhľadom k tomu, že teraz posudzovaná vec sa od štyroch predchádzajúcich (uvádzaných žalobkyňou) odlišuje predmetom konania. To isté platí aj v súvislosti s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/52/2009, na ktoré žalobkyňa poukazovala, už len z toho dôvodu, že v danej veci nešlo o užívanie pozemku zastavaného cestou a nebol v tejto veci ani aplikovaný zákon č. 135/1961 Zb. V neposlednom rade žalobkyňou uvádzané rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 191/2018 riešilo otázku kumulácie dovolacích dôvodov a teda nemalo žiadny skutkový ani právny súvis s teraz prejednávanou vecou.

18. Žalobkyňa tiež namietala, že odvolací súd nezaujal žiadne stanovisko k jej podaniu, ktorým reagovala na výzvu odvolacieho súdu v zmysle § 382 CSP. Najvyšší súd z obsahu tohto podania (č. I. 292, 293 súdneho spisu) zistil, že obsahom jej podania bol (iba) poukaz žalobkyne na štyri predchádzajúce konania pred nižšími súdmi, ktoré podľa jej názoru mali vyriešiť otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. K uvedenému poukazuje najvyšší súd na už uvedené v predchádzajúcom bode 17.1.

19. V neposlednom rade žalobkyňa namietala, že odvolací súd dospel k odlišnému skutkovému záveru, než prvostupňový súd bez toho, aby zopakoval dokazovanie. Úmerne namietanej okolnosti najvyšší súd bez potreby hlbšej argumentácie dáva do pozornosti dovolateľke, že odvolací súd (naopak) vychádzal zo skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom (bod 26 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). V rozsahu nosných právnych záverov odvolacieho súdu (o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného) prvostupňový súd totiž zistil, že „... Spornou skutočnosťou však bolo to, kto je vlastníkom stavby - cestného telesa. ... Žalobca na preukázanie vlastníctva žalovaného k ceste nepredložil žiaden dôkaz, ani nenavrhol zistenie tých podstatných skutočností, či uvedené pozemné komunikácie ako nehnuteľné veci prešli do vlastníctva žalovaného ... Možno preto konštatovať, že vlastníctvo žalovaného k cestnej komunikácii preukázané nebolo, a súčasne vlastníctvo inej osoby k nim zistené nebolo ... Vlastníkom stavby na pozemku žalobcu žalovaný nie je.“ (body 20 až 22 odôvodnenia prvostupňového rozsudku).

20. Pre prípad, že dovolateľka vyvodzuje prípustnosť jej dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (čomu nasvedčuje obsah jej dovolania), dovolací súd uvádza, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotrúva na tomto závere aj naďalej (R 24/2017 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018). V tejto súvislosti najvyšší súd uvádza, že (aj) ústavný súd (napr. IV. ÚS 196/2014, I. ÚS 61/2019) uviedol, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

21. Z týchto dôvodov dovolací súd uzatvára, že žalobkyňa nedôvodne namieta existenciu procesnej vady konania uvedenej v § 420 písm. f/ CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

22. Žalobkyňa podala dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v rámci ktorého namietala neprávne právne posúdenie veci otázky res iudicata. V tomto ohľade poukázala na dovolacie rozhodnutie 5Obdo/44/2011. Ďalej uviedla, že „taktiež nie je zjavné, prečo prinajmenšom odvolací súd nerozhodol o vydaní bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemku, parciel č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X., ktoré sa nachádzajú pod ul. C., ktorá je bezpochyby vo vlastníctve žalovaného.“

23. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

24. Pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ definuje judikát R 71/2018 tak, že doň patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

25. V rozhodnutí z 13. januára 2012 sp. zn. 5Obdo/44/2011, ktorého predmetom bolo určenie

neplatnosti časti zmlúv o úvere a na ktoré žalobkyňa poukázala v podanom dovolaní, najvyšší súd medzi iným zrušil aj prvostupňové uznesenie o zastavení konania pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci. V tejto súvislosti uviedol, že „zo samotného uznesenia nie je jasné, čoho sa žalobca domáhal ... a na akom skutkovom základe, znenie výroku rozhodnutia rozhodcovského súdu, ktoré má tvoriť prekážku veci rozhodnutej a žalobný návrh v zastavovanom konaní, vrátane skutkových tvrdení, o ktorých sa návrh opiera. Napadnutému uzneseniu tiež chýbajú presné údaje o účastníkoch rozhodcovského konania a daného konania, z ktorých je zrejmé, že ide o totožné osoby“. Skutkový a právny súvis danej veci a teraz posudzovanej veci nebol takto celkom zrejmý.

26. Zásadnou je tiež pripomienka najvyššieho súdu, že dovolacia námietka žalobkyne (kvalifikovane zastúpenej advokátom) o prekážke právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata) predstavuje podľa platného procesného predpisu (CSP) v zásade dovolací dôvod podľa § 420 písm. d/ CSP a nie podľa § 421 ods. 1 CSP.

27. Dovolací súd k námietke žalobkyne o prekážke res iudicata - nad rámec už uvedeného v bode 17.1. - dodáva, že podľa ustálenej praxe dovolacieho súdu prekážka rozsúdenej veci (res iudicata) nastáva vtedy, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Ten istý predmet konania je daný, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t.j. vyplýva z rovnakého skutku). Už na prvý pohľad je zrejmé, že nárok vymedzený v štyroch žalobkyňou uvádzaných rozhodnutiach nižších súdov (sp. zn. 20C/138/2010, 8C/90/2011, 5C/359/2015 a 20C/267/2013) sa netýkal vydania bezdôvodného obohatenia za obdobie uvádzané v teraz posudzovanej veci.

28. Pokiaľ žalobkyňa v podanom dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namietala, že „taktiež nie je zrejmé, prečo prinajmenšom odvolací súd nerozhodol o vydaní bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemku, parciel č. XXXX/X, XXXX/X a XXXX/X, ktoré sa nachádzajú pod ul. C., ktorá je bezpochyby vo vlastníctve žalovaného.“ (bod 3.2. in fine) najvyšší súd uvádza, že sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uvedená námietka má navyše skutkový charakter nezistený nižšími súdmi [prvostupňovým i odvolacím (pozri bod 19)], pričom dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). V tejto súvislosti odvolací súd uviedol: „pre posúdenie vecnej legitímácie subjektov, sú rozhodujúce skutkové okolnosti, z ktorých vyplýva hmotnoprávny vzťah strany k právu alebo k povinnosti. Na tieto okolnosti sa vzťahujú zákonom stanovené pravidlá pre uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany, včítane povinnosti tvrdenia (Čl. 8 a § 150 ods. 1 C.s.p.) a dôkaznej iniciatívy (Čl. 8 a § 185 ods. 2 veta za bodkočiarkou C.s.p.). Pokiaľ preto súd prvej inštancie dospel k záveru o nezistení skutočností odôvodňujúcich záver že vlastníkom cesty je žalovaný, ktorú okolnosť sporové strany ani netvrdili a neargumentovali ňou ani v odvolacom konaní, je tento jeho skutkový nálež v zrejmom rozpore so záverom o zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie práve žalovaného.“ (bod 24 in fine odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

29. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP.

30. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené odmietol dovolanie žalobkyne podľa § 447 písm. c/ CSP (dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP), a vo zvyšku podľa § 447 písm. f/ CSP (dovolanie žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

31. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.